Рік IX. Р. 1900 кн. I. Т. XXXIII.

ЗАПИСКИ

НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМЕНИ ШЕВЧЕНКА

виходять у Львові що два місяцї під редакциєю

МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО.

MITTHEILUNGEN

DER ŠEVČENKO-GESELLSCHAFT DER WISSENSCHAFTEN IN LEMBERG

REDIGIRT VON

MICHAEL HRUŠEVŚKYJ.

IX Jahrgang. 1900, I B. B. XXXIII.

Накладом Наукового Товариства імени Шевченка.

З друкарнї Наукового Товариства імени Шевченка
під зарядом К. Беднарского.

Вийшло 8. (20) I. 1900.

(знаний з віршованого пересьпіву Руданського, а також із звістного образа Рєпіна „Відповідь Запорожців султанови“), глузливі призвища та проклони українських Жидів. Від стор. 183—214 йдуть великоросийські оповіданя, пісні і пословиці. Побіч українських текстів подавано усюди французькі переклади, а декуди пороблено потрібні для чужинців поясненя. Замітити треба, що усі весільні пісні надруковано у нас в „Етнольоґічних материялах“, розумієть ся, з відповідними пропусками. Редактор сеї збірки не повинен обмежити ся нею, бо зібрані у декого з наших людий материяли дають багато ще цікавійшого.

В. Г.

Dr. G. Polívka, Nachträge zur Polyphemsage (відбитка з Archiv für Religionswissenschaft), Фрайбурґ, ст. 305—336.

Мальосникътъ и неговиятъ ученикъ. Сравнителна фолклорна студия отъ дръ І. Поливка, професоръ въ Пражския университетъ (відбитка з вид. „Сборникъ за народни умотворения, наука и книжнина“, кн. XV), София, 1898, 56 ст. великої 8⁰.

Звістний чеський фолькльорист, др. Ю. Полївка, оголосив дві нові фолькльорні студиї в німецькій і болгарській мові про незвичайно популярні і розповсюднені казки між ріжними народами, про Поліфема і про чорнокнижника (чарівника, чорта) та його ученика.

В першій казці (пор. Етноґр. Збірник, т. IV, ст. 5—6) оповідаєть ся, як якесь товариство подорожує, заблукуєть ся в дорозї і попадає в руки великана, часто одноокого, що замикає усїх в печері або коморі, а потому по одному, по двох, споживає як найбільші лакітки на обід та вечеру. Між замкненими подибуєть ся одначе все мудрійший чоловік, що висвободжує і себе і товаришів з біди, та щасливо з ними утїкає. Він звичайно ослїплює Поліфема і тим способом спасає ся.

В другій казці (пор. Етноґр. Збірник, т. IV, ст. 30—33, ч. 6. „Гонихмарник і його вішчий слуга“) оповідаєть ся, як чарівник наймає слугу і виїздить на довший час із дому, а його лишає на господарстві, заборонивши входити до одної кімнати. Хлопець переступає наказ, входить до кімнати і обізнаєть ся з чарівничою штукою ще лїпше, як його пан. Осягнувши се, він утїкає до дому. Чарівник вертає з подорожи і не застає хлопця; через те догадуєть ся, що він певно переступив його наказ. Він вишукує його і хоче конечно дістати в свої руки, щоби потім на ньому пімстити ся. Звичайно дістає його в постаті коня, в якого хлопець перекинув ся і казав батькови себе продати, аби тим чином допомогти йому в біді. Чарівник веде коня до коваля, аби його підкувати. Коневи удаєть ся втїкти — і від сеї хвилї починаєть ся

страшна боротьба між ним і чарівником, що переважно кінчить ся смертию останнього; при тім обидва перекидають ся в найріжнороднїйших зьвірів, собі неприязних.

Др. Полївка переходить ті казки ґеоґрафічними ґрупами, розбирає головні їх мотиви і виказує, яким вони змінам підлягали і як модифікували ся у ріжних народів в часї своєї довгої мандрівки. Материял зібраний незвичайно старанно, а між казками цитують ся також українсько-руські з давнїйших і новійших збірників. *В. Г.*

Dr. Čeněk Zibrt: Literatura kulturně-historická a etnografická 1897—1898. I. (відбитка з час. Českí Lid VII), Прага, 1898.

Автор повисшої працї, знаний етноґраф і редактор „Českého Lidu“, задумав подавати правильно виказ праць, що дотикають культурно-історичної та етноґрафічної лїтератури. Публїкувати його почав він у свойому журналї, роблячи рівночасно відбитки. Сама гадка працї добра, особливо для специялїстів, бо в працї подаєть ся в багатьох місцях окрім наголовку також короткі рецензийки. Одначе порядок, якого автор тримаєть ся, не можна нїяк похвалити. З нього видно зовсїм виразно, що автор порядкував працю в міру того, як діставав відповідні материяли. А прецїнь ґрупованя материялу не треба так легковажити. Його треба було упорядкувати або по змісту, або по нациям, яких працї дотикають, або вкінци по мовам, в яких працї друковано. Правда, що і при таких подїлах можна найти слабі сторони ґрупованя материялу, але всеж не в тім степени, що нинї. При відповіднїйшім ґрупованю материялу можна було й оминути такі помилки, як повторенє деяких праць нпр. Етноґрафічний Збірник, т. III згадуєть ся раз на ст. 70 під числом 538, другий раз на ст. 73 під числом 553! — Усїх книжок зазначено в сїй працї 894. До працї додано два дуже докладні показчики — один річевий, другий імен власних і місцевостий — що значно улекшують перегляд працї. З книжок, що дотикають українсько-руського фолькльору, згадані такі: F. R. Kaindl: Haus u. Hof bei den Huzulen, Haus u. Hof bei den Rusnaken, Bei den Huzulen im Pruththal, Volksüberlieferungen der Pidhireane; др. Франко, Апокріфи і леґенди з українських рукописів, т. I; В. Гнатюк, Етноґрафічний Збірник, т. III і Руські оселї в Бачцї; Кониський, Лїтерат. Наук. Вістник (кн. I, 1898, Обшир і людність України российської); Яворський, Живая Старина (Домовикъ въ галицко-русскихъ вѣрованіяхъ, Галицко-русскія повѣрія объ упыряхъ, Изъ галицко-русскихъ народныхъ сказаній и суевѣрій), Кіевская Старина (Громовыя стрѣлки); T. Volkov, Saint Georges dans la légende de l' Ukraine; Дикарів, О царскихъ загадкахъ; Zofia Roko-